

Inspraak? Jammer maar te laat!

In de krant van maandag vroeg Gazet van Antwerpen aan minister Hilde Crevits of er een onafhankelijk onderzoek komt van het alternatief tracé voor de Oosterweelverbinding. De minister antwoordde dat ze geen argument heeft om het reeds door de BAM gevoerde onderzoek daarover in vraag te stellen. Wij geven haar hierbij meerdere argumenten.

Omdat we het door de BAM en de Vlaamse regering gepromote bouwproject nefast vonden voor de leefkwaliteit in Antwerpen, namen we met stRaten-generaal eind 2005 deel aan het openbaar onderzoek. We dienden een lijvig dossier in, waarin we in combinatie met het open houden van de Kennedytunnel voor betalend vrachtverkeer een meer logische plek voor het sluiten van de ring bepleitten, namelijk door de haven. Mobiliteit, stadsontwikkeling, ontsluiting haven, milieu, gezondheid, kostprijs, veiligheid: op alle vlakken scoort dat alternatief beter, beargumenteerden we.

In maart 2006 adviseerde de Vlaamse Commissie voor Ruimtelijke Ordening verder onderzoek van het voorstel van stRaten-generaal binnen het milieueffectrapport. De Vlaamse milieuwetgeving van 1995 zegt dat dergelijk onderzoek moet worden uitgevoerd door een studiebureau dat niet betrokken is bij het bouwproject. Of zoals artikel 4.3.6. paragraaf 2 het stelt: 'Ze voeren hun opdracht volledig onafhankelijk uit.' Ondanks het decretale verbod gaf de BAM het onderzoek toch in handen van het eigen studiebureau: TV SAM. Deze tijdelijke vereniging coördineert al sinds de herfst van 2001 alle studiewerk, inclusief bestekopmaak, ter voorbereiding van de bouw van het viaduct. Dit studiebureau mocht nu een 'objectieve' evaluatie geven van een tegenvoorstel dat tegelijk een fundamentele kritiek was op haar vijf jaar studiewerk, en indirect ook op de factuur van 80 miljoen euro die daar aan vast hing.

Het alternatief scoorde effectief beter op vele terreinen (veiligheid, luchtkwaliteit, geluid, erfgoedwaarde, verkeerssturing, havenontsluiting, ...). Op andere terreinen was dat niet het geval, maar daar bleek telkens iets bijzonders aan de hand. Het alternatief voorstel van stRaten-generaal leek wel herschreven in functie van het verwerpen ervan. Een tunnel werd een viaduct, elektronische tolheffing werd manuele tolheffing, verkeersstellingen wisselden van plaats, negatieve scenario's uit niet-relevante verkeersmodellen werden toegevoegd, cruciale gegevens over bevolkingsdichtheid werden weggelaten, delen van het alternatief tracé werden gesitueerd in natuurgebieden die in werkelijkheid drie (!) kilometer verderop liggen, afrittenstelsels kregen ruimteverslindende proporties, geluidscijfers werden vrijelijk geïnterpreteerd, enzovoort. Aanvullend had men al het materiaal dat in het nadeel pleit van het referentieproject niet in rekening gebracht bij het opstellen van de conclusies.

Als feitelijke uitschakeling van de inspraakprocedure heeft dit geen voorgaande. Minstens even kwalijk is dat de resultaten van dit studierapport tien maanden werden ingehouden, tot een aantal beslissingen waren genomen die het BAM-project een aura van onomkeerbaarheid moesten geven. Al op 8 juni 2006 werd het rapport aan de regering bezorgd, maar verder niet publiek vrijgegeven. Op 9 november 2006 meldde de BAM nog steeds dat het alternatief tracé in onderzoek was. In het voorjaar van 2007 werden parlementsliden die polsten naar de resultaten van de studie met een kluitje het riet in gestuurd. Pas in april 2007 kregen we zelf het rapport te zien.

Tussen finalisering en bekendmaking van het rapport had de regering inmiddels wel het definitieve uitvoeringsplan goedgekeurd, waren kaderovereenkomsten opgemaakt met financiers, verstrekte de aanbestedingstermijn, werd een winnend ontwerp aan de pers getoond en startte de BAM de finale onderhandelingen met het geselecteerde bouwconsortium. De politiek van de voldongen feiten zette zo stapje bij stapje de politiek van de inspraakverlening klem.

Op 4 juli 2007 bezorgden wij een grondige analyse (79 blz.) van dit bedrog aan de bevoegde minister Crevits, met de vraag om een standpuntbepaling en om spoedig overleg. We kregen nooit een reactie.

Constante

stRaten-generaal is niet de enige die bij de vraag naar onderzoek van alternatieven voor het sluiten van de ring stoot op belangenvermenging binnen het onderzoek. Want dat is de grote constante in deze inspraakprocedure: telkens speelt de BAM rechter en partij bij wat als ‘onafhankelijk’ onderzoek gelabeld wordt. Alle mogelijke alternatieven voor een viaduct aan het Antwerpse Eilandje werden tot dusver verworpen op basis van studiemateriaal aangeleverd door TV SAM, en dus de BAM. Toen het Nederlandse studie bureau Horvat in april 2005 aan de stad Antwerpen liet weten dat een tunnelvariant ‘technisch en eveneens veiligheidstechnisch inpasbaar is in het traject’ maar aanzienlijk duurder zou zijn dan een viaduct, bleek de kostprijs becijferd te zijn aan de hand van niet-geverifieerde informatie van de BAM, o.a. op basis van verouderde boortechnieken. Toen restaurant Het Pomphuis op 29 augustus 2006 echt onafhankelijk onderzoek naar een tunnelvariant vroeg, verwierp de Raad van State deze vraag met verwijzing naar een rapport waarin stond dat een tunneloptie bestuderen geen zin had. Dat rapport was opgesteld door TV SAM. Ook het plan B van stRaten-generaal wordt nu afgeblokt met een ministeriële verwijzing naar een studierapport van TV SAM.

In de discussie over mogelijke alternatieven wordt de BAM tot dusver altijd in het gelijk gesteld op basis van eigen onderzoek en evaluaties. Dit studiemonopolie (en de weigering om daarbuiten te treden) nekt alle ruimte voor debat, ten koste van het voor Antwerpen best mogelijke bouwproject.

Manu Claeys en Peter Verhaeghe
22 oktober 2007